

I. АКТИВНОСТИ НА БАНКАРСКАТА СУПЕРВИЗИЈА ВО ТЕКОТ НА 2001 ГОДИНА

1.1. Промени и унапредување на регулативната рамка на банкарската супервизија

1.1.1. Осврќи кон промените во супервизорската регулатива

Во текот на 2001 година, активностите на Народна банка на Република Македонија во овој домен од супервизорската функција беа фокусирани кон заокружување на процесот кој следеше по донесувањето на Законот за банките ("Сл. весник на РМ" бр.63/2000), а кој беше насочен главно кон:

- допрецизирање на одредени одредби од Законот за банките преку донесување на соодветни подзаконски решенија, како и усогласување на постојните супервизорски стандарди со одредбите содржани во овој Закон; и
- натамошно усогласување на домашната супервизорска регулатива и супервизорски практики со меѓународните супервизорски стандарди и т.н. 25 Принципи за ефикасна банкарска супервизија.

За таа цел, во текот на првото полугодие од 2001 година беше финализиран пакетот од нови супервизорски одлуки, кои ги заменија постоечките одлуки донесени во 1995 и 1996 година. Во новите супервизорски одлуки се инкорпорирани современите базелски принципи и практики за прудентно работење на банките и со нив се регулираат основните супервизорски стандарди, како што се: пресметка на адекватноста на капиталот на банките, оценка на кредитниот ризик преку пропишување на методологија за класификација на ризичноста на активата на банките, идентификување, мерење и следење на ризикот на земја; идентификување, мерење и следење на лимитите за кредитна концентрација и сл.

Со оглед на комплексноста на овие супервизорски стандарди, чија примена бара и соодветни измени во интерните системи и софтверските решенија на банките, како и со оглед на очекуваните ефекти врз финансиската позиција на банките, беше предвиден период на прилагодување на банките кон новата подзаконска регулатива заклучно до 31.03.2002 година, кога ќе започне задолжителна примена на овие стандарди од страна на банките.

Во продолжение следи осврт кон позначајните аспекти имплементирани во новите супервизорските одлуки:

1. Одлука за методологијата на утврдување на ризично пондерирана актива на банките ("Сл. весник на РМ" бр. 50/2001). По извршените измени во методологијата за утврдување на гарантниот капитал на банките во текот на 2000 година, се пристапи кон измени и во методологијата за утврдување на ризично пондерирана актива. Овие две категории се основа за пресметка на коефициентот за адекватност на капиталот на банките, кој претставува еден од основните прудентни стандарди во нивното работење. Измените во методологијата за утврдување на гарантниот капитал и ризично пондерирана актива се во правец на поцелосно усогласување и имплементирање на т.н. Basel Capital Accord (донесен од страна на Базелскиот комитет за банкарска супервизија во јули 1988 година и ревидиран во април 1997 година).

Позначајните измени во методологијата за утврдување на ризично пондерираната актива се однесуваат на следното:

- Покрај кредитниот ризик, при утврдување на адекватноста на капиталната позиција се антиципира и курсниот ризик, како еден од поважните ризици инволвирани во работењето на банките. Со оваа новина се предвидува обврска на банките за алоцирање на соодветен дел од својот капитал за покривање на евентуалните загуби коишто можат да произлезат од овој ризик. Со вклучување на курсниот ризик, односно отворената агрегатната девизна позиција во пресметката на стапката за адекватност на капиталот, се очекува извесно намалување на капиталната позиција на банките. Меѓутоа, врз основа на извршените тестирања на примената на новата Одлука, се констатира дека не се очекува оваа измена да ја загрози солвентната позиција на ниедна банка во Република Македонија, односно и понатаму адекватноста на капиталот на банките ќе биде значително повисока од пропишаниот минимум од 8%;
- При пресметката на ризично пондерираната вонбилансна актива, покрај класичните вонбилансни позиции, за прв пат се вклучуваат и специфичните вонбилансни ставки (финансиските деривати);
- Новини кои се однесуваат на попрецизно утврдување и разграничување на активните билансни и вонбилансни позиции според карактеристиките на должникот и видот на обезбедувањето, како и разграничување на побарувањата спрема други банки според нивната резидуална рочност.

2. Одлука за утврдување на методологијата за класификација на активните билансни и вонбилансни позиции на банките според степенот на нивната ризичност ("Сл. весник на РМ" бр. 50/2001). Утврдувањето на адекватна методологија за класификација на активните билансни и вонбилансни позиции на банките има суштинско значење затоа што дава основа за утврдување на нивото на кредитниот ризик и нивото на потенцијалните загуби, коишто се рефлектираат како последица на овој ризик. Со новата Одлука се извршени следните позначајни измени во методологијата за класификација на активните билансни и вонбилансни позиции на банките:

- Подетално опфаќање и дефинирање на категоријата кредитна изложеност. Се изврши проширување на обемот на оваа категорија, вклучувајќи одредени компоненти кои во себе можат да инкорпорираат соодветно ниво на кредитен ризик, како што се депозитите кај домашни и странски банки и непокриените чинидбени гаранции;
- Проширување на спектарот на објективни и субјективните критериуми за класификација на активните билансни и вонбилансни ставки на банките, овозможувајќи им на тој начин поголем степен на флексибилност на банките при класифицирањето на комитентите;
- Дефинирање на првокласни инструменти за обезбедување на кредитната изложеност на банките, како и дефинирање на првокласни банки. Во оваа смисла, како првокласни инструменти за обезбедување се предвидени: вложен паричен депозит или парични средства во депо за кои се исполнети пропишаните услови со Одлуката; хартии од вредност на Република Македонија и Народна банка на Република Македонија и хартии од вредност на владите и централните банки на земјите-членки на Европската унија, Швајцарија, Канада, Јапонија и САД; неотповикливи гаранции или супергаранции издадени од домашни или првокласни странски банки; безусловни гаранции плативи на прв писмен повик издадени од Република Македонија и владите и централните банки на земјите-членки на Европската унија, Швајцарија, Канада, Јапонија и САД. Согласно Одлуката, првокласна банка е банка која е оценета со најмалку БББ- (согласно кредитниот рејтинг

систем на Standard & Poor's, Fitch IBCA и Thompson Bank Watch) или со Бaa3 (согласно рејтингот на Moody's).

- Дефинирање на ризикот на земјата и следствено на тоа, ревидирање на методологијата за класификација на кредитната изложеност на комитент - странско лице, преку вклучување на ризикот на земјата, при тоа имајќи го предвид процентот на ризик, утврден за земјата од каде потекнува комитентот. На овој начин, се постигнува пореална проценка на потенцијалните загуби која не само што ги инкорпорира потенцијалните загуби кои произлегуваат од комерцијалниот ризик поврзан со тој комитент туку и оние кои произлегуваат од ризикот на земјата каде е лоциран комитентот.

3. Одлука за висината и начинот на формирање на посебна резерва за обезбедување од потенцијални загуби на банките ("Сл. весник на РМ" бр. 50/2001). Согласно измените на методологијата за класификација на активните билансни и вонбилансни позиции на банките согласно степенот на ризичност, се извршија измени и во висината и начинот на формирање на посебната резерва. Суштинската измена се состои во вклучувањето на посебен износ на резерва за покривање на потенцијалните загуби кои произлегуваат од ризикот на земјата. Исто така, со измените се прецизира и начинот на прикажување на посебната резерва во билансите на банките. Банката е должна да ја пресмета и да ја издвои потребната посебна резерва во моментот на одобрување на кредитната изложеност, а на крајот на секој квартал е должна да ја пресмета и да ја издвои потребната посебна резерва за вкупната кредитна изложеност на банката.

4. Одлука за примена на член 35 и 36 од Законот за банките ("Сл. весник на РМ" бр. 41/2001). Измените и дополнувањата на оваа Одлука ги имплементираат и измените содржани во Одлуката за утврдување на методологијата за класификација на активните билансни и вонбилансни позиции на банките според степенот на нивната ризичност ("Сл. весник на РМ" бр. 50/2001) и Одлуката за дефинирање и начинот на утврдување на поврзани субјекти во согласност со Законот за банките ("Сл. весник на РМ" бр. 28/2001). Со оваа Одлука се дефинираат поблиските услови за примена на одредбите содржани во членовите 35 и 36 од Законот за банките, а кои се однесуваат на лимитите на кредитна изложеност спрема поединечен кредитокорисник, акционер на банката, со учество над 5% од вкупниот број акции со право на управување, поединечни друштва во кои банката има капитални делови и внатрешни лица на банката. Со други зборови, со оваа одлука се пропишува методологијата за дефинирање на кредитната изложеност, која претставува основа за пресметка на пропишаните лимити за кредитна концентрација по поединечни субјекти. Исто така, се пропишува обврска на банките околу начинот на известување на Народна Банка на Република Македонија за големите кредитни изложености; кредитни изложености спрема внатрешни лица; кредитни изложености спрема акционери на банката, со учество над 5% од вкупниот број акции со право на управување; кредитни изложености спрема поединечни друштва во кои банката има капитални делови. Во функција на соодветна примена на оваа одлука, секоја банка е должна да изгради адекватен систем на информирање и политики и процедури за следење на кредитната изложеност спрема поединечни субјекти и системи за идентификување и следење на поврзаноста меѓу комитентите.

5. Одлука за дефинирање и начинот на утврдување на поврзани субјекти во согласност со Законот за банките ("Сл. весник на РМ" бр. 28/2001). Законот за банките содржи одредби со кои генерално се дефинира основата според која два субјекта се сметаат за поврзани субјекти. Дефиницијата значи поригорозен пристап во дефинирањето на поврзаните субјекти и се настојува преку неа да се постигне поголема усогласеност со директивите на Европската унија и Базелскиот принцип за ефикасна

банкарска супервизија бр.10. Во таа смисла, е прифатена дефиницијата за поврзани субјекти од соодветната директива на Европската унија, според која два или повеќе субјекта се сметаат за поврзани доколку претставуваат единствен ризик, бидејќи еден од нив директно или индиректно остварува контрола во другиот субјект или во неколку други субјекти. Лимитот за постоење на контрола на еден субјект од страна на друг е намален од 35% на најмалку 20% и се однесува на директно или индиректно поседување или преземање на најмалку 20% од акциите со право на управување. Исто така, е извршено и попрецизно определување и дефинирање на субјективните критериуми врз основа на кои два или повеќе субјекта се сметаат за поврзани и во таа смисла, подетално се регулира и деловната поврзаност меѓу комитентите, како еден од можните аспекти на поврзаност меѓу комитентите.

6. Одлука за методологијата за утврдување на нето должници на банките ("Сл. весник на РМ" бр. 28/2001). Под нето должници на банката се подразбираат сите субјекти - комитенти на банката, кај кои просечните годишни обврски спрема банката се повисоки од просечните годишни побарувања од банката и номиналната вредност на вложените средства во капиталот на банката. Со оваа Одлука се извршени измени во методологијата за утврдување на нето должници на банката во насока што при утврдувањето на вкупните годишни обврски на комитентот се земаат предвид не само неговите обврски евидентирани во билансната евиденција на банката туку и обврските прекнижени на вонбилансна евиденција, т.е. обврските на комитентот, кои банката последователно во најмалку два квартала ги класифицирала во ризична категорија "Д", согласно Одлуката за супервизорски стандарди за регулирање на достасаните, а ненаплатените побарувања на банките и штедилниците ("Сл. весник на РМ" бр.26/96 и 27/98). Непосредно по одржаното годишно собрание, банките се должни да ја достават листата на утврдени нето должници до Народна банка на Република Македонија.

7. Одлука за утврдување и пресметување отворени девизни позиции на банките ("Сл. весник на РМ" бр. 103/2001 - пречистен текст). Во текот на 2001 година се извршени измени и дополнувања на постојната Одлука со која се регулира утврдувањето и пресметувањето на отворени девизни позиции, а кои, главно, се однесуваат на:

- временските рокови во кои банките се обврзани да ги доставуваат извештаите за отворена девизна позиција до Народна банка на Република Македонија;
- зголемување на лимитот за отворена девизна позиција во валутата евро, а следствено на тоа, зголемување и на лимитот за отворена агрегатна девизна позиција;
- бришење на лимитот за отворена збирна денарска позиција на банките, што е во рамките на активностите за постепено усогласување на регулативата со меѓународните стандарди и практики за регулирање на курсниот ризик.

8. Одлука за потребната документација за издавање на согласности и доставување на известување според одредбите на Законот за банките ("Сл. весник на РМ" бр. 111/2000 и бр. 28/2001). Во 2001 година беа извршени измени и дополнувања на постојната Одлука за потребната документација за издавање на согласности и доставување на известување според одредбите на Законот за банките. Измените и дополнувањата се однесуваат на постапката и потребната документација за добивање согласност за отварање претставништво на странска банка или друга странска финансиска организација.

Воедно, заради целосно заокружување на законската регулативна рамка, Народна банка на Република Македонија изготви упатства за еднообразно спроведување на одредбите содржани во законските и подзаконските акти.

Исто така, во текот на 2001 година, Народна банка на Република Македонија продолжи со практиката на изготвување супервизорски циркулари кои претставуваат адекватно средство за давање насоки и упатства за поефикасно спроведување на одделни законски обврски, банкарски активности и нивно вклопување во рамки на меѓународните супервизорски стандарди и практики. Така, во 2001 година беа донесени следните супервизорски циркулари:

- Супервизорскиот циркулар бр.3 - Откуп на сопствени акции. Целта на овој супервизорски циркулар е да даде одредени појаснувања во однос на законските одредби кои се однесуваат на откупот на сопствените акции, односно ја третира проблематиката на откуп на сопствени акции и на соодветните книжења коишто треба да се спроведат при откупот и подоцна, при повторната продажба на сопствените акции;

- Супервизорски циркулар бр. 4 - Системи на корпоративно работење со банките. Овој циркулар ги дава основните насоки за обезбедување на ефикасен систем на корпоративно управување, со посебен акцент на дефинирање на правата и одговорностите на органите инволвирани во системот на корпоративно управување во банките: Управен одбор, Одбор за раководење со ризикот; Одбор за ревизија и работоводен орган.

1.1.2. Осврќи кон промените во објаната законска регулатива

Во текот на 2001 година беше донесен Закон за спречување на перење пари (“Сл. весник на РМ” бр. 70/2001) со кој се утврдуваат мерките и дејствијата за откривање и спречување на перење пари, како и субјектите што ги преземаат овие мерки и дејствија.

Народна банка на Република Македонија е вклучена во процесот на спречување на перење пари преку одредбите на овој закон, пред сè, преку контрола на системите за спречување на перење пари коишто банките и штедилниците се должни да ги воспостават. Контролата подразбира анализа на целокупниот процес на управување со овој специфичен (оперативен) ризик на кој се изложени банките во своето работење: воспоставеност и примена на соодветни политики и процедури, адекватност на системот на идентификување на комитентите и адекватност на менаџмент информативниот систем и внатрешната контрола на банката.

1.2. Функција на лиценцирање

Во рамките на активностите за лиценцирање, во текот на 2001 година Народна банка на Република Македонија издаде дозвола за основање и работење на Еуросвисс банка АД Скопје и три дозволи за статусни измени и тоа: за припојување на Земјоделска банка АД Скопје кон Силекс банка АД Скопје, за припојување на Пелагониска банка АД Прилеп кон Комерцијална банка а.д. Скопје и за спојување на Тетекс банка АД Скопје со Кредитна банка АД Битола. По извршениот упис во трговскиот регистар, Земјоделска банка АД Скопје и Пелагониска банка АД Прилеп престанаа да постојат како посебни правни лица, а Тетекс банка АД Скопје и Кредитна банка АД Битола функционираат како ново правно лице, под називот Тетекс Кредитна банка АД Скопје.

Во истиот период е издадена дозвола за реорганизација на Поштенска штедилница АД Скопје во Поштенска банка АД Скопје, а дозволата за основање и работење на Штедилница Зегин Викторија и други ДОО Скопје е укината.

Со стапувањето на сила на новиот Закон за банките во август 2000-та година, како и поради законската обврска за упис на банките во трговскиот регистар при надлежниот суд, интензивни беа активностите на Народна банка на Република Македонија во врска со обработката на барањата за издавање на претходни согласности за донесување на нови статuti и именување на рабоводен орган на банките. Во овој контекст, посебно треба да се спомене одредбата од Законот за банките со која се воведува т.н. “принцип на четири очи“ во управувањето и раководењето со банките. Ова подразбира обврска на банките за именување на рабоводен орган кој се состои од најмалку две лица, за што е потребна претходна согласност од Народна банка на Република Македонија.

Поконкретно, на полето на издавање на согласности по различни основи, согласно член 25 од Законот за банките, во текот на 2001 година, Народна банка на Република Македонија ги оствари следните активности:

- од вкупно поднесени 36 барања за издавање на претходна согласност за именување на рабоводен орган (7 барања се пренесени од 2000-та година), за 27 барања е издадена согласност, 6 барања се одбиени, а 3 барања се повлечени:

- од вкупно поднесени 21 барање за издавање на претходна согласност за измена на статут (9 барања се пренесени од 2000-та година), за 20 барања е издадена согласност, а 1 барање е повлечено;

- од вкупно поднесени 8 барања за издавање на претходна согласност за промена на сопственичка структура на акциите со право на управување, за 3 барања е издадена согласност, 3 барања се одбиени, додека за 2 барања постапката е сè уште во тек;

- поднесено е 1 барање за издавање согласност за основање на брокерска куќа овластена за работа во свое име и за своја сметка, за кое не е издадена согласност;

- издадени се претходни согласности по поднесените 2 барања (од кои едно е пренесено од 2000-та година) за добивање на согласност за измена на назив (СБС Агро банка Интернешенел Македонија АД Скопје во Интернационална Приватна банка АД Скопје и Т.Ц.Зираат банкиси филијала во Скопје - Република Македонија во Т.Ц. Зираат банкиси подружница Скопје - Република Македонија);

- издадени се 3 согласности по поднесени барања за добивање претходна согласност за увид во записник.

1.3. Надзор на работењето на банките и штедилниците

Врз основа на Законот за Народна банка на Република Македонија (“Сл. весник на РМ“ бр. 29/96- пречистен текст и 37/98) и Законот за банките (“Сл. весник на РМ“ бр. 63/2000), како и соодветните подзаконски акти и супервизорски процедури, Народна банка на Република Македонија како основно регулаторно тело за банките и штедилниците, е овластена да врши постојан надзор на нивното работење. Во основа на надзорот, односно спроведувањето на овој аспект на супервизорската функција, лежи оценка на нивото на ризичност на поодделните банкарски институции и воопшто оценка на усогласеноста на нивното работење со супервизорските стандарди и прописите.

Надзорната функција на Народна банка на Република Македонија се извршува преку:

- вонтеренско следење на работењето на банките и штедилниците, преку редовно следење и анализа на извештаите кои се доставуваат до Народна банка на Република Македонија;
- непосреден (теренски) надзор на работењето на банките и штедилниците, кој се состои во непосреден увид во документацијата и процедурите на финансиската институција во извршувањето на секојдневните деловни активности, како и увид во системите за идентификување, следење, мерење и контрола на ризиците инволвирани во нејзиното работење. Во зависност од обемот, односно предметот на контролата, непосредниот надзор може да биде целосен или делумен.

Во рамките на активностите за непосреден надзор, во текот на 2001 година Народна банка на Република Македонија изврши вкупно 47 непосредни надзори, од кои 19 целосни и 28 делумни.

Целосен непосреден надзор беше извршен на работењето на 9 банки и 10 штедилници. Исто така, се извршија и 28 делумни надзори на 12 банки и 5 штедилници. Овие делумни надзори кај банките се извршија за да се провери респонзивноста, односно начинот на исполнување на одредени корективни мерки изречени од страна на гувернерот на Народна банка на Република Македонија, проверка на одредени сегменти од работењето, како кредитното портфолио, акционерската структура, работењето со депозитни сметки, проверка на одредени движења и состојби утврдени со вонтеренско следење на банките итн. Кај една штедилница беше спроведен делумен надзор врз основа на поднесеното барање за згаснување на нејзините активности. Покрај проверка на респонзивноста на институциите кон мерките изречени од гувернерот на НБРМ, делумни непосредни надзори беа спроведени и заради верификација на наодите од вонтеренската супервизија, проверка на акционерската структура, како и проверка на исполнување на препораките од ревизорската куќа ArthurAndersen, дадени по извршените дијагностички студии во 2000 година. Исто така, во текот на 2001 година сите штедилници беа опфатени со 10 делумни контроли за утврдување на постапување на штедилниците по точка 4 од Одлуката за утврдување на обемот и начинот на работење на штедилниците.

Целосниот непосреден надзор се спроведува според CAMEL рејтинг системот, кој опфаќа анализа и оценка на ризичноста на повеќе сегменти од работењето на финансиските институции. Врз основа на извршениот непосреден надзор се утврдува сумарен рејтинг за институцијата, по ранг од “1” до “5”, при што оценката “1” претставува највисок рејтинг кој означува сигурно и стабилно работење, а оценката “5” означува најнизок рејтинг, кој бара највисоко ниво на супервизорска загриженост.

Сумарната оценка претставува израз на состојбата на институцијата во целост и го покажува нивото на ризик со кој се соочува таа, слабостите во работењето, начинот на управување со ризиците, степен на усогласеност со законската регулатива.

По извршените целосни непосредни надзори во текот на 2001 година, три банки и две штедилници се оценети со сумарен рејтинг “2”, две банки и три штедилници со сумарен рејтинг “3” и три банки и четири штедилници се оценети со сумарен рејтинг “4”. За една штедилница и за една банка не е одреден сумарен рејтинг. Ниту една институција не е оценета со рејтинг “1” и “5”. Според наодите од целосните непосредни надзори најголемите потешкотии кај финансиските институции, и натаму се лоцирани во кредитното портфолио на институциите, уште посилно нагласени со политичко-безбедносната криза во земјата во текот на 2001 година.

Во прегледот што следи е прикажана структурата на банките и штедилниците во Република Македонија, согласно нивната сумарна оценка на 31.12.2000 година и 31.12.2001 година.

Преглед бр.1

Сумарна оценка	31.12.2000		31.12.2001		Споредба 2001/2000	
	банки	штедилници	банки	штедилници	банки	штедилници
1	-	-	-	-	-	-
2	5	3	6	4	1	1
3	7	9	6	7	-1	-2
4	7	1	6	3	-1	2
5	1	2	-	-	-1	-2
Неоценети	2	4	3	3	1	-1
Вкупно	22	19	21	17		

Компаративната анализа на структурата на банките според нивните сумарни оценки покажува дека во текот на 2001 година, вкупниот број на банки кои имаат сумарен рејтинг “2“, е зголемен за 1 банка, додека вкупниот број на банки со сумарен рејтинг “3“, “4“ и “5“ е намален за по 1 банка, респективно. Со тоа, на крајот на 2001 година ниту една банка нема сумарна оценка “5“. И понатаму, ниту една банка не е оценета со највисокиот сумарен рејтинг “1“. Компаративната анализа на структурата на штедилниците покажува дека вкупниот број штедилници кои имаат сумарен рејтинг “2“ е зголемен за 1 штедилница, вкупниот број штедилници со сумарен рејтинг “3“ е намален за 2 штедилници, вкупниот број штедилници со сумарен рејтинг “4“ е зголемен за 2 штедилници и вкупниот број штедилници оценети со сумарен рејтинг “5“ е намален за 2 штедилници. Во текот на 2001 година ниту една штедилница не е оценета со сумарна оценка “5“, ниту со сумарна оценка “1“.

Анализирано по поодделни банки (чие работење беше предмет на целосен непосреден надзор во текот на 2001 година), може да се констатира дека за една банка е влошен сумарниот рејтинг, а три банки добиле подобар сумарен рејтинг. Во анализираниот период, кај штедилниците е забележано подобрување на сумарниот рејтинг кај две штедилници (за едната штедилница подобрен е сумарниот рејтинг од “3“ на “2“, за втората штедилница подобрен е сумарниот рејтинг од “5“ на “4“) и влошување на сумарната оценка за една штедилница од “3“ на “4“.

Со теренскиот надзор и перманентното вонтеренско следење на банките и штедилниците во текот на годината, се потврдуваат досега констатираните проблематични сегменти во работењето на банкарските институции. И понатаму, кредитниот ризик е доминантен ризик во работењето на банките и штедилниците. Неадекватните кредитни процедури на институциите, проследени со влијанието на одредени екстерни фактори, како што се влошената политичко безбедносна состојба, влошената економска состојба, неефикасноста на судските постапки итн, предизвикуваат пречки во наплатата на побарувањата на банките и висок процент на лоши пласмани во нивните биланси. Кон ова треба да се додаде и проблемот со одржувањето на ликвидносната позиција кај некои банки, предизвикан од политичко-безбедносната криза во Република Македонија заради значителниот одлив на депозитите од банките, што беше карактеристично за првото полугодие од 2001 година. Освен тоа, со извршените непосредни надзори, кај дел од банкарските институции и понатаму се констатираат неадекватни сметководствени процедури и слабости во

евиденцијата, како и слабости во функционирањето на системите на интерна контрола и на службата за внатрешна ревизија, што резултира со одредени отстапувања од законската и подзаконската регулатива.

Паралелно со супервизијата на банките и штедилниците, Народна банка на Република Македонија врши и инспекциска контрола за примена на прописите во областа на девизното работење. Така, во текот на 2001 година, извршени се вкупно 111 непосредни контроли. Од нив, со 13 контроли е опфатено целокупното девизно работење на банките, со 26 контроли се опфатени одредени сегменти од девизното работење на банките, 60 контроли се однесуваат на работењето на менувачниците и 12 контроли на работењето во штедилниците.

1.4. Преземени корективни активности спрема банките и штедилниците

Во рамките на своите законски овластувања, а со цел одржување на стабилноста и сигурноста на поодделните банкарски институции и стабилноста и сигурноста на банкарскиот систем во целина, Народна банка на Република Македонија презема корективни акции спрема банките и штедилниците, кај кои се констатирани неправилности и неуредности во работењето врз основа на непосреден или посреден надзор. При тоа, согласно Законот за Народна банка на Република Македонија и Законот за банките, Народна банка на Република Македонија има на располагање широк дијапазон на корективни мерки што ги презема на таков начин, што ќе овозможи побрзо надминување на проблемите кои можат да ја загорзат сигурноста и стабилноста на финансиската институција.

Во текот на 2001 година, Народна банка на Република Македонија изрече 31 решение со корективни мерки спрема 13 банки и 4 штедилници и поднесе 8 барања за поведување на прекршочна постапка спрема 4 банки, 2 штедилници и 2 менувачници. Во продолжение се прикажани поединечно преземените мерки и бројот на банки и штедилници на кои тие се однесуваат:

- мерка за воведување на претсанациска постапка и именување на повереник е изречена спрема 1 банка;
- мерка за запирање со кредитирање на определни основачи е изречена спрема 3 банки и 1 штедилница;
- мерка за забрана за давање кредити и вршење на други пласмани, освен пласмани во хартии од вредност и продажба на депозити на Народна Банка на Република Македонија, е изречена спрема 4 банки;
- мерка за забрана за кредитирање на правни лица и пролонгирање на веќе одобрени кредити е изречена спрема 2 штедилници;
- мерка за забрана за кредитирање на комитенти класифицирани во В, Г и Д е изречена спрема 2 банки;
- мерка за забрана за прибирање на штедни влогови е изречена спрема 1 банка;
- мерка за забрана за прибирање депозити од правни лица е изречена спрема 1 штедилница;
- мерка за забрана за капитални вложувања е изречена спрема 1 банка;
- мерка за усогласување со член 35 од Законот за банките е изречена спрема 7 банки;
- мерка за усогласување со член 36 од Законот за банките е изречена спрема 1 банка;
- мерка за усогласување со член 38 од Законот за банките е изречена спрема 1 банка;

- мерка за усогласување со член 39 од Законот за банките е изречена спрема 2 банки;
- мерка за постапување според Одлуката за класификација на активните билансни и вонбилансни ставки на банките и штедилниците според степенот на нивната ризичност е изречена спрема 9 банки и 2 штедилници;
- мерка за постапување според Одлуката за супервизорски стандарди за регулирање на достасаните, а ненаплатени побарувања на банките и штедилниците е изречена спрема 7 банки и 1 штедилница;
- мерка за постапување според Одлуката за ризично пондерирана актива е изречена спрема 1 банка;
- мерка за постапување според Одлуката за утврдување и пресметување на ОДП на банките е изречена спрема 6 банки;
- мерка за постапување согласно Одлуката за утврдување на обемот и начинот на работење на штедилниците во поглед на кредитната изложеност (лимит 10%) е изречена спрема 1 штедилница;
- мерка за обезбедување на средства за користење на задолжителна резерва на банките за одржување на дневна ликвидност е изречена спрема 1 банка;
- останати мерки: усогласување со Законот за сметководство (5 банки и 1 штедилница), усогласување со Законот за трговски друштва (1 банка), интензивирање на постапките за наплата на пристигнати побарувања (1 банка), организирање на служба за внатрешна ревизија (1 банка и 2 штедилници), постапување според Одлуката за начинот и условите на купопродажба на девизи на правните лица во РМ (1 банка), ревидирање на кредитната политика и кредитните процедури (2 штедилници), прилагодување на договорите за кредит и Одлуката за каматни стапки со договор за депозит (1 банка), усогласување со Законот за девизно работење (1 банка), задолжување на УО на банката да достави план за деловна активност (2 банки), забрана на исплата на дивиденда од нето добивката остварена во деловната година и наложување истата да се реинвестира во капиталот на банката (1 банка), постапување според Упатството за вршење на платен промет со странство (1 банка), доставување на финансиски извештаи за правни лица (1 банка), доставување доказ за сопственост (4 банки), задолжување на УО да му поднесе на Собранието извештај за работењето на банката (1 банка), прекнижување од сметки за комисионо на сметки за редовно работење (2 банки), изработка на консолидиран финансиски извештај (1 банка), имплементирање на компјутерски софтвер (1 банка), воведување на правилна евиденција согласно Одлуката за аналитички сметки на контниот план на банките и штедилниците (1 банка), комплетирање на кредитните досиеја (1 штедилница), дополнување на Одлука за каматни стапки (1 банка), корекција на евиденција на капитални влогови (1 банка).